

Дата: 22.09.22

Клас: 9-А,Б

Предмет: мистецтво

Вчитель: Андрєєва Ж.В.

УРОК № 4

Тема: «Символізм- вступ у ХХ століття.

Символізм у музичній культурі»

Символізм, стверджуючи себе як мистецтво надзвичайне, магічне, якому притаманні туманність і невизначеність, знайшов відгук у творчості композиторів.

Основою художньої творчості символістів був образ-символ, багатозначне вираження прихованого змісту твору. Цей зміст, як правило, полягає для символістів у відображенні деяких містичних, таємничих сил, які начебто керують світом, недосяжних ідеалів. У художній творчості символісти за головне вважали підсвідоме, інтуїтивне і зверталися до ідей романтиків. Одним з основоположників музичного символізму вважають німецького композитора **Ріхарда Вагнера**, останнього з великих романтиків, оперні шедеври якого сповнені символіки.

Музичне сприймання Р.Вагнер «Полім Валькірії»

<https://www.youtube.com/watch?v=26rD7yPTKLY>

Формальна ознака символізму в музиці полягала в розквіті жанру симфонічної поеми. Ця форма програмної музики покликана невимовно і безпосередньо висловлювати стан душі. Наприклад, у **Ференца Ліста**, окрім драматичних поем («Мазепа»), є твори, що по духу наближені до символізму, тому що в них тема визначається не сюжетом, а враженнями («Прелюди»).

Символістські настрої відчутні й у деяких творах **Яна Сібеліуса**. Фінський композитор шведського походження неодноразово звертався до жанру симфонічної поеми (легенди, балади) за карело-фінськими сказаннями або сюжетами давньогрецької міфології. У них відповідно до символічних образів композитор створює фантастичний оркестровий колорит («Океаніди»).

Вплив символізму виразно виявився в пізніх творах **Сергія Рахманінова**, наприклад, у знаменитій симфонічній поемі «Острів мертвих». Її створено під враженням від картини відомого швейцарського художника-символіста Арнольда Бекліна. Атмосферу музики визначає містичний сюжет картини, на

якій зображено човен з веслярем і фігурою, закутаною в білу тканину. Човен наближається до острівця з кипарисами між кам'яних скель (ці дерева в Південній Європі асоціюються з трауром). Головні мотиви поеми — невідворотність смерті й жага життя.

Музичне сприймання: С Рахманінов

<https://youtu.be/sCtixpIWbto>

Отже, до джерел символізму в музиці належать новаторські пошуки представників пізнього романтизму.

Сьогодні ви дізнаєтесь про творчість **Микалюса Константинаса Чюрльоніса**, спробуєте самі виконати роботу у подібному стилі.

Микалюс Константинас Чюрльоніс (1875-1911), відомий литовського художник і композитор, який працював у Вільнюсі, Варшаві, Петербурзі.

У творчості Чюрльоніса яскравого представника символізму, знайшли відображення пошуки особливої художньої мови, здатної ритмом ліній і сполучень кольорів відобразити складний символічний зміст.

Витоки творчості Чюрльоніса — краса рідної природи, народні казки, пісні та легенди. Значний вплив на його живопис мала музика, оскільки він був освіченим і талановитим композитором та музикантом, автором перших литовських симфонічних поем. Чюрльоніс записав і опрацював більше 60 литовських народних пісень. Створив понад 200 творів для фортепіано. Саме цей вплив музики виявився в певній умовності зображення, витонченій гаммі барв, яка наче мерехтить і сяє, створюючи відповідний емоційний настрій.

Своєрідне поєднання музики і живопису проглядається в певній умовності, витонченості кольорових сполучень. Вони наче мерехтять і сяють у неповторній художній мові. Ритм ліній та сполучення кольорів виражають містичні, таємничі сили, які ніби керують світом. Кожен образ, створений Чюрльонісом, багатозначний, розкривається неочікуваними співвідношеннями: зелений ліс та білі хмари перетворюються у велетнів («День»), велетенська скеля з двома вогнищами виглядає чудовиськом, що лежить («Спокій»). В картину буяння стихійних сил природи вплітається тема могутності людини («Перун»). В його творчості присутні не лише образи природи («Ліс», «Літо», «Блискавка»), а й персонажі народних легенд (цикл «Знаки Зодіаку») та поезія пізнання вічного руху Всесвіту («Соната зірок»), образи стародавніх цивілізацій («Жертовник») та навіть загальнофілософські та моральні поняття («Думка», «Істина», «Дружба»).

Особливо цікавими видаються його живописні цикли «Соната сонця» та «Соната весни», в яких химерно переплітаються світ казок, мрій, фантастичні видіння, розуміння музики очима художника.

Музичне сприймання: М. Чюрльоніс

https://youtu.be/TX_6web_lb8

Творчий проєкт

Тепер і ти спробуй створити свій власний художньо – музичний твір.

Для цього включи улюблену музику, послухай її декілька хвилин і спробуй відповісти на питання :

- Які почуття і думки викликала у тебе ця музика?
- Що ти уявляв, коли її слухав?

Пофантазуй і все це намалюй. Перед виконанням роботи визначся:

- якою буде твоя робота, який буде мати загальний вигляд;
- які деталі композиції у тебе з'являться на першому плані, які на інших;

- обери матеріали та визначся з послідовністю роботи;
- приготуй кольори, які ти використаєш під час роботи.

Коли робота буде закінчена, перевір свої знання з цієї теми.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ РОБОТИ:

папір, олівець, гумка, акварельні чи гуашеві фарби з можливим доопрацюванням кульковими ручками, фломастерами чи тушшю.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Самостійно дослідіть, як виявився символізм у театральному мистецтві, у музиці Я. Сібеліуса, С. Рахманінова (прослухайте їхні твори).

У вільний час перегляньте фільм про М. Чюрльоніса «Зодіак» (реж. Й. Вайткус, 1986). Прослухайте його програмні музичні твори (за вибором), порівняйте їх з картинами на таку саму тематику.